

2022-06-09
M2022/01242

Miljödepartementet

Havs- och vattenmyndigheten
Affärsverket svenska kraftnät
Statens energimyndighet

Uppdrag att följa upp och analysera arbetet med att förse vattenkraften med moderna miljövillkor

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Havs- och vattenmyndigheten att tillsammans med Affärsverket svenska kraftnät och Statens energimyndighet följa upp och analysera arbetet med att förse vattenkraften med moderna miljövillkor. Syftet är att kunna bedöma huruvida genomförandet av den nationella planen för moderna miljövillkor (M2019/01769) och utfallet av de enskilda prövningarna leder till att syftet med planen nås, det vill säga att få en samordnad prövning med största möjliga nytta för vattenmiljön och för nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel i enlighet med propositionen Vattenmiljö och vattenkraft (prop. 2017/18:243). Det finns också tillkännagivanden från riksdagen. Andra berörda myndigheter, regioner samt bransch- och intresseorganisationer ska ges möjlighet att bidra i arbetet. Havs- och vattenmyndigheten ska samordna arbetet med uppdraget.

Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa resultatet av uppföljningen och en analys av resultatet första gången senast den 1 december 2022 och andra gången senast den 1 december 2023. Därefter tar regeringen förnyad ställning till tidpunkter för redovisning.

Bakgrund

Den 1 januari 2019 trädde ändringar av vissa bestämmelser i miljöbalken om miljöanpassning av vattenkraften i kraft (prop. 2017/18:243, bet. 2017/18:CU31, rskr. 2017/18:383). Enligt 11 kap. 28 § miljöbalken ska det finnas en nationell plan för omprövningar av sådana vattenverksamheter som har tillkommit för produktion av vattenkraftsel. Planen ska ge en nationell helhetssyn i frågan om att verksamheterna ska förse med moderna

miljövillkor på ett samordnat sätt med största möjliga nytta för vattenmiljön och för nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel. Regeringen beslutade en nationell plan för moderna miljövillkor den 25 juni 2020 (M2019/01769).

I propositionen Vattenmiljö och vattenkraft uttryckte regeringen att det behövs en uppföljning för att säkerställa att utfallet av den nationella planen och de enskilda prövningarna inte går emot syftet med planen att få en samordnad prövning med största möjliga nytta för vattenmiljön och för nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel (prop. 2017/18:243 s. 174).

Närmare om uppdraget

Arbetet med att förse vattenkraften med moderna miljövillkor är omfattande och sträcker sig över den kommande tjugoårsperioden. Det är därför angeläget med ett väl genomtänkt och robust system för uppföljning, som möjliggör analys och utvärdering av utfallet av den nationella planen och de enskilda prövningarna.

Uppföljningen ska omfatta, men är inte begränsad till, följande.

Myndigheterna ska följa upp effekten på miljön av de åtgärder som genomförs till följd av omprövningarna för att se om åtgärderna leder till förbättringar i vattenmiljön och att miljö kvalitetsnormerna för vatten nås. Uppföljningen ska göras i relation till miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag och med utgångspunkt i relevanta preciseringar av målet.

Myndigheterna ska följa upp påverkan på nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel. Detta innebär bland annat produktionsförluster till följd av miljöförbättrande åtgärder, den ackumulerade förlusten av reglerförmåga på nationell nivå samt påverkan på elberedskap och dammsäkerhet. Uppföljningen ska bland annat göras i förhållande till riktvärdet om 1,5 terawattimmar, som utgör vägledning för vad som kan anses vara betydande negativ påverkan på vattenkraftsproduktionen enligt 4 kap. 3 § vattenförvaltningsförordningen (2004:660).

Myndigheterna ska följa upp i vilken utsträckning vattenmyndigheterna har klassificerat vattenförekomster som kraftigt modifierade vatten. Myndigheterna ska också följa upp i vilken utsträckning vattenmyndigheterna har beslutat om mindre stränga krav i enlighet med de undantag som EU-rätten medger. Av redovisningen ska det framgå i vilken omfattning hänsyn har

tagits till andra viktiga samhällsintressen vid klassificering och beslut om undantag.

Myndigheterna ska följa upp utfallet av den nationella planen och de enskilda prövningarna i förhållande till skrivningarna i konsekvensanalysen i propositionen Vattenmiljö och vattenkraft, bland annat om att syftet med lagstiftningen inte är att anläggningar som används för småskalig kraftproduktion ska rivas ut i stor skala.

Myndigheterna ska följa upp och redovisa skillnaden mellan nuläge och situationen efter att verksamheten omprövats, beträffande framförallt energi och effekt samt balans- och reglerförmåga, samt antal och andel anläggningar som väntas rivas ut. Samt i vilken utsträckning omprövning med stöd av de nya bestämmelserna har lett till krav på, eller faktiska utrivningar samt i vilken utsträckning verksamhetsutövare själva har valt att riva ut anläggningar och analysera orsakerna till detta. Myndigheterna ska även följa upp i vilken utsträckning omprövningen har påverkat tillgänglig energi- eller effektmängd.

Myndigheterna ska i den mån det är möjligt i analysen redovisa kostnaderna för prövningen samt för de miljöförbättrande åtgärderna (inklusive eventuella utrivningskostnader) och produktionsbortfallskostnader.

Myndigheterna ska analysera resultatet av uppföljningen i förhållande till den nationella planens syfte att få en samordnad prövning med största möjliga nytta för vattenmiljön och för nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel.

Myndigheterna ska utvärdera den samverkansprocess som Havs- och vattenmyndighetens väglett om, för att säkerställa att den fungerar tillfredsställande.

Myndigheterna ska också analysera i vilken omfattning omprövningarna leder till samtida krav på tillståndsprövning. Användningen ska också redovisas av de möjligheter till undantag och lägre ställda krav som ramdirektivet för vatten möjliggör.

Myndigheterna ska också redovisa i vilken grad de förenklingar som var syftet med lagstiftningen blivit förverkligade. De verksamheter med äldre rättigheter och med koppling till uttag av vattenkraft för elproduktion, ska miljöprövas genom omprövning och behöver inte tillståndsprövas som om

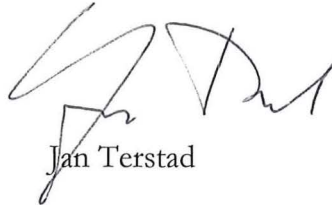
de vore nya. Myndigheterna ska redovisa i vilken grad så blivit fallet och hur övrigt förenklingsarbete utfallit.

Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa resultatet av uppföljningen och en analys av resultatet första gången senast den 1 februari 2023 och andra gången senast den 1 december 2023. Därefter tar regeringen förnyad ställning till tidpunkter för redovisning.

På regeringens vägnar

Annika Strandhäll

Jan Terstad

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM
Justitiedepartementet/DÅ
Finansdepartementet/BA, SFÖ, ESA
Näringsdepartementet/FJR, RTL
Kulturdepartementet/KL
Infrastrukturdepartementet/TP, E
Domstolsverket
Kammakollegiet
länsstyrelserna
Naturvårdsverket
Riksantikvarieämbetet